

*Pola stoljeća
Povijesnog društva otoka Krka:
ni vrijeme, ni društvene mijene
nisu prekinule kontinuitet čuvara
povijesnog nasljeđa otoka Krka*

Gordana GRŽETIĆ (Sveti Vid Dobrinjski)

... u početku bi – Čovjek ...

Gotovo sva važnija postignuća u svojim temeljima imaju ideju samozatajnih ljudi. Onih nezamjetljivih pojedinaca čiji se glas u javnosti ne čuje, ali čija djela bivaju pohranjena u trajnu baštinu nadolazećih pokoljenja. Na inicijativu skupine intelektualaca i svećenstva prije pola stoljeća osnovano je Povijesno društvo otoka Krka. Poklonike otočne povijesti i kulture okupio je upravo jedan takav samozatajni čovjek, u rodnome kraju znan kao Ludoviko, izvan zavičajnog areala poznat kao povjesničar kulture, filozof i etnolog, redovnik. Fra Nikola Ljudevit Španjol (Gostinjac, o. Krk, 25. VIII. 1897. – Košljun, 4. I. 1970.) bio je čovjek ispred svog vremena, a u vrijeme kad se rađala ideja o iniciranju Povijesnog društva otoka Krka bio je kustos košljunskog muzeja, čiji je osnutak također velikim dijelom njegova zasluga. Fra Španjol se uskoro, spletom okolnosti, susreće s još jednim čovjekom kojem je povijest bila i ljubav i profesionalna orijentacija. Bio je to budući akademik Petar Strčić, tada zaposlenik Sjeverojadranskog instituta JAZU u Rijeci (danas Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli). Dvojica su Bodula prionula na posao. Obišli su sve mjerodavne institucije te naišli na hvalevrijednu podršku intelektualaca otočana, ali i onih koji nisu bili pripadnošću ili pak boravkom vezani uz Krk. Isto tako, razne su im oblike podrške pružili i pripadnici svjetovnih i crkvenih krugova. Valja istaknuti i da je tada na otoku Krku djelovala jedna jedinstvena lokalna samouprava, Općina Krk, na čelu s predsjednikom

Članovi Povijesnog društva otoka Krka, Krk, Velika vijećnica, 1996.

Antonom Hriljcem, od kojeg je inicijatorima Povijesnog društva otoka Krka stigla moralna, ali i financijska podrška. Upravo je u općinskoj Vijećnici u Krku 26. travnja 1969. održana osnivačka skupština, a za prvog je predsjednika otočnog povijesnog društva izabran Ljubo Karabaić. Njegovim zamjenikom imenovan je fra Španjol, a za prvog tajnika nazočni su izabrali Petra Strčića.

Sažetak je to početka priče o Povijesnom društvu otoka Krka koje je već sljedeće, 1970. godine objavilo prvi broj *Krčkog zbornika*, edicije koja je postala i ostala glavno glasilo ovog agilnog društva. Fra Španjol nije imao prilike makar i prelistati to prvo, povijesno izdanje jer je četvrtog dana siječnja 1970., na križanju života morao krenuti onom stazom koja se svima nama, koji ostajemo, čini neprihvatljivom, neshvatljivom...

Pedeset godina, metar i pol knjiga, petnaest tisuća stranica

Povijesno društvo otoka Krka objavilo je sedamdeset i četiri izdanja edicije (sa 75. izdanjem u pripremi). Slikovito rečeno, to je metar i pol knjiga. Ili, još konkretnije, petnaest tisuća stranica napisanih o otoku Krku, istaknuo je sadašnji predsjednik Društva dr. Milan Radić na redo-

Prof. dr. sc. Katica Ivanišević govori na predstavljanju izdanja Povijesnog društva otoka Krka, Krk, Velika vijećnica, 1996.

vitoj godišnjoj skupštini, održanoj 14. prosinca 2019. u Malinskoj. No kako je dr. Radić višekratno napomenuo, ova je skupština ne samo godišnja nego na neki način i slavljenička.

„Pedeset godina kontinuiteta razlog je za slavlje, ali naše je Društvo svih ovih desetljeća bilo orijentirano više na rad, manje na eksponiranje pa smo mu pedeseti rođendan obilježili kako i dolikuje – radno i skromno“, istaknuo je dr. Radić.

Zaokružena povijest Dubašnice i njezinih žitelja

Budući da je radno-svečana skupština održana u Malinskoj, dio programa bio je u znaku tog dijela otoka Krka pa je nazočnim članovima i gostima prezentirano 73. izdanje *Krčkog zbornika*. Riječ je o posebnom izdanje te edicije (*Posebno izdanje Povijesnog društva otoka Krka*, sv. 64), a naziv mu je *O Dubašnici i njezinim ljudima. Prinosi za povijest dubašljanskoga kraja na otoku Krku* (knjiga II.). Povijesni pregled Dubašnice i njezinu

Predstavljanje prve knjige iz serije Male knjižnice »Krčkog zbornika« *O Bašćanskoj ploči* autora akademika Luje Margetića. Za stolom sjede (slijeva nadesno): prof. dr. sc. Milivoj Dujmović, Bože Mimica, prof., akademik Lujo Margetić, dr. sc. Petar Strčić i dr. Milan Radić. Baška, župna crkva Presvetog Trojstva, 1998.

sintezu sa žiteljima ovoga kraja tijekom stoljeća posljednjih je petnaest godina istraživao povjesničar dr. sc. Tomislav Galović pa je tako njegova knjiga s istom tematikom i naslovom iz 2004. godine sada dobila nastavak, a naslovu je pridodana brojka II. Knjiga je objavljena u trostrukom nakladništvu – Općine Malinska-Dubašnica, Naklade Kvarner i Povijesnog društva otoka Krka. Recenzirali su je pok. akademik Petar Strčić, dr. Milan Radić te crkveni povjesničari dr. sc. Franjo Velčić i dr. sc. Anton Bozanić, a osvrt na ovo iscrpno i obimno izdanje dao je urednik Perica Dujmović.

Treba podsjetiti na to da je za prvo izdanje knjige *O Dubašnici i njezinim ljudima. Prinosi za povijest dubašljanskoga kraja na otoku Krku* Tomislav Galović primio nagradu koju Hrvatski sabor i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske dodjeljuju za humanističke znanosti znanstvenim novacima. Dr. sc. Tomislav Galović inače je iz Malinske, a zaposlen je kao docent na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (Odsjek za povijest i Zavod za hrvatsku povijest). U svom je dosadašnjem radu iskazao zanimanje za hrvatsku srednjovjekovnu po-

vijest (politička, crkvena, kulturna) i pomoćne povijesne znanosti (paleografija, diplomatika, kronologija, egdotika, heraldika), a posebno proučava latinsku i hrvatsku glagoljičku, ćiriličku i latiničku pisanu kulturu, fenomen glagoljaštva i povijest otoka Krka.

Godina tužnih odlazaka i gubitaka...

Nizu funkcija koje obnaša mladi je povjesničar sada u *curriculum vitae*, tj. u svoj CV dodao još dvije s obzirom na to da je na skupštini Društva izabran za glavnog urednika *Krčkog zbornika*, naslijedivši na toj funkciji dugogodišnjeg, prošle godine preminulog akademika Petra Strčića, a obnašat će i funkciju tajnika *Male knjižice »Krčkog zbornika«* te i na tome mjestu nastaviti kontinuitet pokojnog akademika Strčića.

Godina 2019. ostat će, nažalost, upamćena kao godina u kojoj su otok Krk, ali i nacionalna kultura i znanost općenito ostali bez istaknutih pojedinaca. Uz akademika Strčića, putem kojim „za vazda se gre“ otišao je melograf, sakupljač pučke folklorne baštine Ivan Pavačić Jecalić, kao i istaknuti znanstvenik i kroničar otočnih zbivanja prof. dr. sc. Josip Kirinčić (Barović). Iako mu rođenjem nije pripadala, dolaskom na otok zadovoljela ga je, pružila mu puno i zadužila ga još više. Ankica Kirinčić, učiteljica povijesti, inicijatorica niza i danas aktivnih manifestacija koje i danas vrednuju otočnu prošlost, svoje je životno putovanje također završila prošle godine. Njezino je mjesto članice predsjedništva Povijesnog društva otoka Krka zauzeo Damir Crnčić, predsjednik Filatelističkog društva Krk, koje je inače u čast pedesetom rođendanu Povijesnog društva publiciralo prigodnu omotnicu s popratnim poštanskim žigom.

Imamo umjetnika!

Iduće se godine u Malinskoj priprema niz noviteta kad je riječ o infrastrukturi, turistički i kulturni djelatnici pripremaju zanimljive programe za domaće i turiste, a točka na "i" događanjima u 2020. bit će zasigurno veliki međunarodni znanstveni skup u povodu stote obljetnice rođenja akademika Branka Fučića. Skup je planiran za listopad, a naziv mu je dao upravo dr. sc. Tomislav Galović. Naziv prikladan i sim-

boličan: »Habemus artificem!« (Imamo umjetnika!). Naziv je „posuđen“ iz jedne dopisnice koju je Branko Fučić uputio svom mentoru profesoru i akademiku Franceu Stelèu nakon pronalaska majstora slikara jedne istarske freske u Pazu (crkva sv. Vida na groblju). Fučić je svom mentoru u Ljubljani ushićeno napisao: „*Moj dragi Meštre, habemus artificem.*“

„Detalji o samome skupu još nisu poznati, sadržaj je također još daleko od finalizacije, a Povijesno društvo otoka Krka zaslužilo je da bude jedan od suorganizatora tog važnog događaja“, istaknuo je pri kraju službenog dijela skupštine dr. T. Galović.

Delo nas dela...

I prođe pola stoljeća. I još pokoji mjesec više. Pola stoljeća kontinuiteta Povijesnog društva otoka Krka koje je uspjelo odoljeti vremenu, promjenama i vremenskim gibanjima. Povijest je, znamo, učiteljica života, a svaki je čovjek na svoj način dio povijesti. Svatko od nas na svoj način stvara poglavlja – stvara i ostavlja. Franjevac Nikola Ljudevit (Ludoviko) Španjol djelovao je, kao i mnogi velikani, samozatajno. Nije se zanosio titulama, postignućima i dostignućima. Nije bio oduševljen ni kad bi čuo da ga spominju kao čovjeka koji je pronašao grob velikog hrvatskog pjesnika Ivana Gundulića. Tako pričaju o fra Ludoviku njegovi, nažalost, sada već malobrojni suvremenici, a na buduća se pokoljenja prenose njegove riječi koje su postale poslovice: „Delo nas dela“ i „Ako vas za sto let budu spominjali koti čovika, pravoga čovika, onda ste s pravon živeli. Samo to, bit čovik, niš drugo“. Fra Ludovikova najbolja prijateljica bila je tišina. Pa ipak, ovaj Čovjek (s velikim Č) zaslužuje i nešto više od tišine i povremenih ispisanih ili izgovorenih riječi ili re-daka. Obecanje da će se dio duga vratiti ovom iznimnom Čovjeku dano je na kraju obilježavanja pedesete obljetnice Društva, koje mu je toliko bilo na srcu. Za godinu-dvije, kao posebno izdanje *Male knjižice »Krčkog zbornika«*, svjetlo dana mogla bi ugledati knjiga o fra Nikoli Ljudevitu (Ludoviku) Španjolu. Knjiga koja će vratiti barem dio duga Čovjeku, koji je više nego je i mogao zamisliti, zadužio otok Krk.

HRVATSKI SABOR
PREDSJEDNIK

Zagreb, 13. studenoga 2019.

Povijesno društvo otoka Krka
gospodin dr. Milan Radić
predsjednik

Poštovani gospodine Radiću,

zahvaljujem Vam na pozivu na predstavljanje druge knjige „O Dubašnici i njezinim ljudima“ autora Tomislava Galovića, koje će se održati 16. studenoga ove godine.

Zbog ranije dogovorenih Saborskih obveza, neću se moći, na žalost, odazvati Vašem pozivu.

Dopustite mi čestitati autoru na novom doprinosu u istraživanju dubašljanskoga kraja, bogatog povijesku i kulturnom baštinom. Ujedno, zahvaljujem i Povijesnom društvu otoka Krka na svim inicijativama i aktivnostima koje imaju za cilj promovirati povijesnu, kulturnu i etnografsku baštinu nama dragog otoka Krka.

Želim Vam puno uspjeha u daljnjem radu Društva.

S poštovanjem,

Gordana Jandrković

Pismo predsjednika Hrvatskoga sabora Gordana Jandrkovića upućeno dr. Milanu Radiću, predsjedniku Povijesnog društva otoka Krka (Zagreb, 13. studenoga 2019.)

Članovi i suradnici Povijesnog društva otoka Krka u službenom prijemu kod kardinala Josipa Bozanića, zagrebačkog nadbiskupa. Slijeva nadesno: fra Bonaventura Duda, dr. sc. Vesna Bauer-Munić, akademik Petar Strčić, kardinal Josip Bozanić, Tomislav Galović i dr. Milan Radić (Zagreb, Kaptol, 5. lipnja 2007.)